

Vallen en weer opstaan in de groene bso

Kinderen groeien vaker op in een stadse omgeving en weten daarom steeds minder van flora, fauna, de seizoenen en de magie ervan. Ze raken vervreemd van de natuur waar ze bij uitstek hun eigen grenzen leren kennen, vallen en weer opstaan. Al deze ontwikkelingen komen aan bod in een nieuw concept van naschoolse opvang: de groene bso. Waar kinderen bijna altijd buiten zijn, waar ze mogen vallen, uitproberen en vies worden. Kijk met ons mee naar twee voorlopers, een groene bso in het heuvelachtige Zuid-Limburg en een in de Overijsselse bossen. **MARIANNE VELSINK**

An de voet van de Sint Pietersberg en onder de rook van Maastricht staat de Groene BSO van kinderopvangorganisatie MIK. De kans dat je de kinderen in de knusse binnenruimte zult aantreffen is klein. Bas Leinders, pedagogisch medewerker van de Groene BSO gaat iedere dag met de kinderen naar buiten. Weer of geen weer. 'Als het regent is het feest, want dan stroomt het water van de berg af: reuze spannend! En de sneeuw afgelopen winter was geweldig. In de heuvelachtige omgeving van onze bso was het rollen, sleetje rijden en klimmen geblazen.' Het stempel 'groen' is overbodig bij de Groene BSO van MIK. Binnen vijf minuten sta je met de kinderen in het bos, binnen twintig minuten boven op de

Sint Pietersberg en daar zie je Maastricht in de verte liggen. Om het pand heen liggen allerlei uitdagende speelhoeekjes, een trapveldje, een hoger gelegen moestuin, hoog struikgewas met daardoorheen allemaal wandelpaadjes en hutten, gemaakt van groene takken. Initiatiefnemer van de Groene BSO is Anita Ortmans, nu locatiemanager van de bso. Samen met haar collega Harry Habets ontwikkelde zij een concept voor een natuur-bso in Bemelen. 'Het hield ongeveer het volgende in: de binnenruimte speelt een ondergeschikte rol aan de buitenruimte. Natuurlijk moeten alle faciliteiten binnen er zijn, maar de buitenruimte is de basis.'

Stille jongens en stoere meiden

De Groene BSO draait nu een jaar en er worden zeventien kinderen opgevangen. Bas en Anita zouden wel meer willen, maar dat laat de oppervlakte van de binnenruimte niet toe. Al is dat soms maar goed ook. Anita: 'Met twee pm'ers op twaalf tot vijftien kinderen per dag krijgen kinderen de aandacht en het toezicht die nodig zijn. Vergis je niet in de complexiteit, want we vangen kinderen op vanaf vier tot dertien jaar.'

Bas denkt dat de Groene BSO niet alleen voor stoere jongens is die vies willen worden, maar ook voor tutjes,

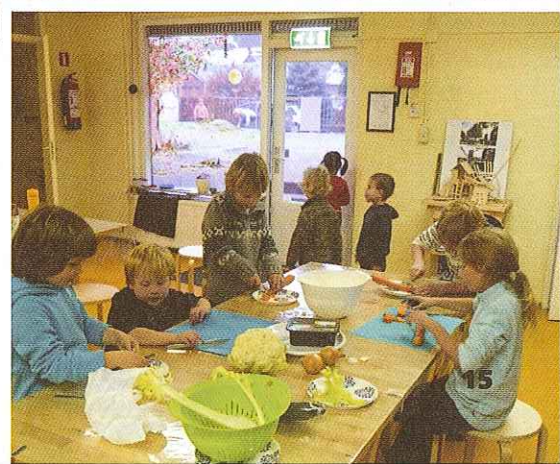

stoere meiden, stille jongens en voor alle leeftijden. Het is eerder de vraag of je als pedagogisch medewerker in een natuur-bso past. 'De eigenschap flexibiliteit is de belangrijkste', vertelt Bas. 'Soms loopt een dag heel anders, omdat het tegen alle verwachtingen in regent. Een andere belangrijke eigenschap is, dat je echt vertrouwen moet hebben in kinderen. Wij geven oudere kinderen verantwoordelijkheden. Wil je met een mesje takken snijden? Dat kan, en leg het ook maar aan de kleine kinderen uit. Mijn ervaring is dat kinderen instinctief voelen waar hun grens ligt. Onze taak is om hen te begeleiden en te sturen bij alle ontdekkingen.' Anita's ogen gingen open toen een collega haar vertelde over kinderopvang in Denemarken en Duitsland.

'In Nederland zijn we zo ontzettend voorzichtig, mede door de eisen van de GGD. Als klimt en er niet meer uit durft, ben ook ik als moeder geneigd om een ladder tegen de boom te zetten en het kind er zelf uit te halen. Bas doet dat

anders. Hij begeleidt een kind stap voor stap uit de boom, maar laat het hem dat wel helemaal zelf doen. Opvallend is dat ik op de Groene BSO nog niet één keer een ongevalregistratieformulier heb hoeven invullen, op andere bso's wel.'

Regen horen tikken op het zeil

Tweehonderdvijftig kilometer naar het noorden is de binnenruimte van de natuur-bso eveneens leeg. Ook al regent het pijpenstelen, de kinderen van de natuur-bso van Speelwerk in het dorpje Punthorst (Overijssel), zitten midden in het bos onder een groot kleed te luisteren naar de regen en te genieten van een glas ranja en lange vingers. Zaagjes, hammers en boomstammen nodigen uit tot activiteiten. De natuur-bso van Speelwerk is nu nog een project, maar zal zeker een vervolg krijgen. Kinderen uit Meppel (de meest stedelijke gemeente in de regio) krijgen de kans één dag per week naar deze bso te komen. Op maandag en dinsdag komen de kinderen van acht tot twaalf jaar. Op donderdag die van vier tot acht jaar en op woensdag en vrijdag is de bso gesloten. Omdat de natuur-bso midden in het natuurgebied 'De zwarte Dennen' ligt, is de reisafstand vanuit Meppel groot. Ouders halen hun kinderen dan ook niet op uit Punthorst, maar de kinderen worden gebracht en gehaald in Meppel (twintig minuten rijden). 'Wel jammer,' zeggen de vaste pm's van de natuur-bso, Regien Broekman en Leonie van Dijk, 'want dan blijft er maar anderhalf uur

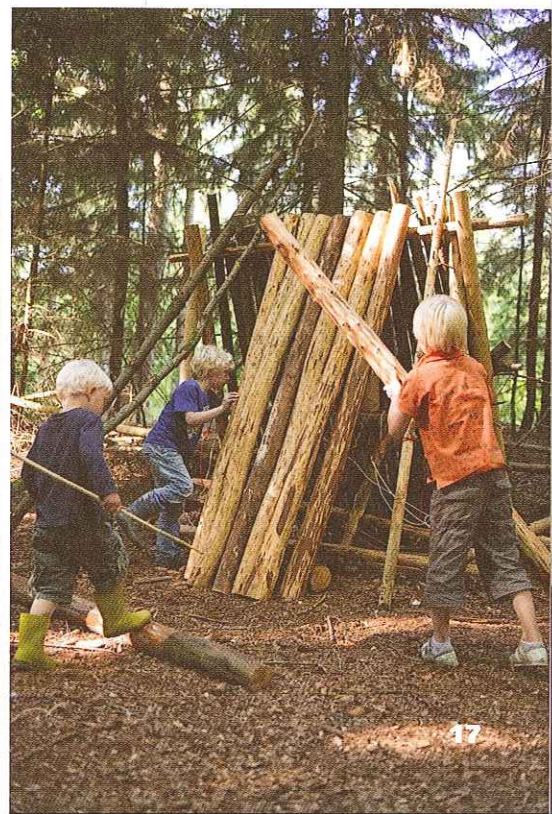

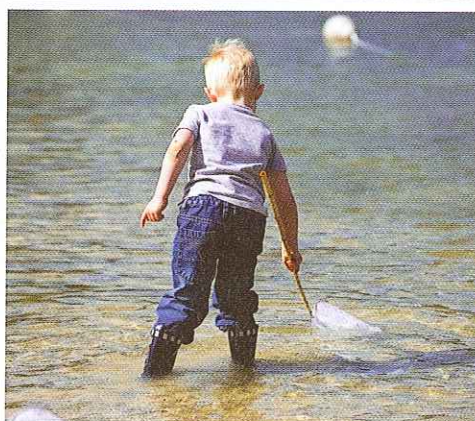
in het bos over. Maar uit die anderhalf uur halen we dan ook zoveel mogelijk!' De mogelijkheden zijn net als in Limburg eindeloos. De sobere binnenruimte wordt gehuurd van Staatsbosbeheer. Daarnaast ligt een open ruimte in het bos met losse en vaste boomstammen om hutten te bouwen of overheen te klimmen. Iets verderop zijn vennetjes, bospaden, heide en andere open stukken in het bos. Je hoort en ziet allerlei spannende dieren. Groene activiteiten te over. Regien en Leonie laten de kinderen los, maar hebben wel een aantal regels ingesteld. 'Vanaf vier jaar mogen kinderen met een zaag werken. Uiteraard wel onder toezicht en nadat we hun hebben uitgelegd wat het is en hoe ze ermee om moeten gaan. Vanaf zeven jaar mogen kinderen met een mesje snijden. Laatst gingen kinderen met een vergrootglas de zon vangen en bekijken hoe het eronder smeulde.

Ze vonden het prachtig. Natuurlijk gebeurt er bij ons wel eens wat. Het vervelendste was een wespensteek. Maar ook onze ervaring is dat kinderen hun eigen grenzen goed kennen en ze best eens overschrijden, maar er aan het einde van de rit veel zelfstandiger en gelukkiger uitkomen.'

Omgaan met obstakels

Hoewel de luxe van zo'n groot, uitgestrekt bos lang niet voor iedereen is weggelegd, wil Speelwerk benadrukken dat groene activiteiten ook op de reguliere bso passen. Pedagogisch medewerkers van Speelwerk namen afgelopen zomer een kijkje op de natuur-bso. Regien merkte dat »

kinderen durven loslaten niet voor iedereen eenvoudig is. 'Toen we door de buitenruimte liepen, werd er gesproken over de hoge wortels van de boom. "Zou je die niet weghalen? Kinderen kunnen daarover struikelen", maar in de natuur-bso leren we kinderen juist om te gaan met dit soort obstakels.' Regien maakt zich zorgen om het overbezorgde dat veel volwassenen hebben. Ze is van mening dat kinderen tot veel meer in staat zijn dan wij denken wanneer je ze vertrouwen geeft.

Wat vinden de kinderen?

De achtjarige Finn uit Meppel heeft ervaring met zagen, 'want,' zegt hij zelf trots 'mijn opa is werkmán'. Met een blik alsof hij dit al jaren doet, begint hij in een dennenboom te zagen. Dat

vindt pm'er Linda een iets minder goed plan en legt hem uit dat je niet mag zagen in een levende boom. Finn begrijpt er niets van. 'Een levende boom? Hoe kan die boom nou leven. Hij zegt helemaal niks!' Berbers (acht jaar) aandacht is hiermee ook op de boom gevestigd. Ze kijkt recht omhoog de regen in naar de top die volgens haar wel honderd kilometer ver is.

De Maastrichtse Servé is ook het liefst in het bos. 'Maar vliegeren is ook leuk of gewoon wandelen. Dat ik dan vies word, maakt me niks uit. Regen is niet echt het allerleukste, maar eigenlijk ook niet zo erg. Want als het regent, vangen we het regenwater op in een teil. Het is heel leuk om te zien hoeveel water er dan in zit als de regen is gestopt!' »

Meer weten over groen?

• E-learning module

Op de conferentie Kind van Nature presenteerde Speelwerk in samenwerking met Vyvoj E-school de e-learningmodule De natuur in de BSO. Als je de module doorlopen hebt, weet je waarom natuur en buitenspelen voor kinderen echt belangrijk zijn. Bovendien staat de bibliotheek vol met talloze tips voor activiteiten op het gebied van flora en fauna. Zie www.e-schoolkinderopvang.nl.

• In het **Pedagogisch kader bso 4 – 13 jaar** (verschijnt begin volgend jaar) is een module Natuur-bso opgenomen. Waarom is buiten spelen in de natuur goed voor de ontwikkeling van kinderen in het algemeen en in het bijzonder op de bso?

Meer informatie: info@vyvoj.nl.

• Rupsen horen poepen

Deze praktijkgids voor volwassenen laat zien hoe je kinderen natuur kunt laten beleven door middel van de zintuigen.

Door Jeanette Boogmans, KNNV Uitgeverij. www.knnvuitgeverij.nl, ISBN 978 90 5011 325 0. Prijs € 29,95.

• Speelnatuur in de stad hoe maak je dat?

Met tips hoe je in een stadse omgeving een natuurlijke ruimte kunt creëren. Een boek van De Speeldernis en GGD Rotterdam-Rijnmond en Wageningen Universiteit. Bestellen kan op www.speeldernis.nl/publicaties. ISBN 978 90 6224 498 0. Prijs € 20,-.

• Scharrelkids

Website en een boekje vol tips en wetenswaardigheden om kinderen lekker te laten struinen en spelenderwijs de natuur te ontdekken. Voor (groot)ouders en opvoeders. www.scharrelkids.nl.

• Horen en zien, ruiken, voelen, proeven

Een boek over natuurbeleving in de opvang van kinderen van 0 tot 12 jaar. Door Annet Weterings. www.swpbook.com/1259. ISBN 978 90 8850 085 5. Prijs € 24,90.

• Het buitenboek

Met allerlei natuurweetjes, buitenspelletjes, doe-opdrachten, knutselideeën, voorleesverhalen, zelfmaakrecepten, quizen en agenda's, ingedeeld naar de seizoenen. Staatsbosbeheer. www.staatsbosbeheer.nl. ISBN 978 90 5767 442 6. Prijs € 9,95.